

Høring - læreplaner i norsk

Uttalelse - Norsk Lektorlag

Status	Innsendt til Utdanningsdirektoratet Innsendt og bekreftet av instansen via: wbr@norsklektorlag.no
Innsendt av	Wenche Rasen
Innsenders e-post:	wbr@norsklektorlag.no
Innsendt dato	17.06.2019
Hvilken organisasjon?:	Norsk Lektorlag
Stilling	Organisasjon (Privat) Spesialrådgiver

✓ Jeg bekrefter at denne uttalelsen er på vegne av hele oppgitte organisasjon.

Læreplan i norsk

1. Om faget

1.1. Fagets relevans

Norsk er et sentralt fag for kulturforståelse, kommunikasjon, danning og identitetsutvikling. Faget gir elevene tilgang til kulturens tekster, sjangre og språklige mangfold og bidrar til at de utvikler språk for å tenke, kommunisere og lære. Norskfaget ruster elevene til å delta i demokratiske prosesser og forbereder dem på et arbeidsliv som stiller krav til variert kompetanse i lesing, skriving og muntlig kommunikasjon.

1.2. Kjerneelementer

Kjerneelementene i norsk rammer inn det mest betydningsfulle innholdet i faget og beskriver det elevene må lære for å kunne mestre og anvende faget.

1.2.1. Tekst i kontekst

Elevene skal lese tekster for å oppleve, bli engasjert, undre seg, lære og få innsikt i andre menneskers tanker og livsbetingelser. Norskfaget bygger på et utvidet tekstbegrep. Dette innebærer at elevene skal lese og oppleve tekster som kombinerer ulike uttrykksformer. De skal utforske og reflektere over skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk, på svensk og dansk, og i oversatte tekster fra samisk og andre språk. Tekstene skal knyttes både til kulturhistorisk kontekst og til elevenes egen samtid.

1.2.2. Kritisk tilnærming til tekst

Elevene skal kunne reflektere kritisk over hva slags påvirkningskraft og troverdighet tekster har. De skal kunne bruke og variere språklige og retoriske virkemidler hensiktsmessig i egne muntlige og skriftlige tekster. De skal vise digital dømmekraft og opptre etisk og reflektert i kommunikasjon med andre.

1.2.3. Muntlig kommunikasjon

Elevene skal få oppleve glede ved å uttrykke og utfolde seg muntlig. De skal lytte til og bygge på andres innspill i faglige samtaler. De skal presentere, fortelle og diskutere på hensiktsmessige måter både spontant og planlagt, foran et publikum og med bruk av digitale ressurser.

1.2.4. Skriftlig tekstsaking

Elevene skal få oppleve glede ved å skape tekster. De skal kunne skrive på hovedmål og sidemål i ulike sjangre og med ulike formål, og kombinere skrift med andre uttrykksformer. De skal kunne vurdere andres tekster og bearbeide egne tekster ut fra tilbakemeldinger.

1.2.5. Språket som system og mulighet

Elevene skal utvikle kunnskaper om og et begrepsapparat for å beskrive grammatiske og estetiske sider ved språket. De skal beherske etablerte språk- og sjangernormer, og kunne leke, utforske og eksperimentere med språket på kreative måter.

1.2.6. Språklig mangfold

Elevene skal ha kunnskap om dagens språksituasjon i Norge og utforske dens historiske bakgrunn. De skal ha innsikt i sammenhengen mellom språk, kultur og identitet og kunne forstå egen og andres språklige situasjon i Norge.

1.3. Verdier og prinsipper

Norskfaget skal gi elevene innsikt i den rike og mangfoldige språk- og kulturarven i Norge. Gjennom arbeid med norskfaget skal elevene bli trygge språkbrukere og bevisste på sin egen språklige og kulturelle identitet innenfor et inkluderende fellesskap der flerspråklighet blir verdsatt som en ressurs. Faget styrker elevenes evne til kritisk tenkning og ruster dem til å delta aktivt i samfunnet gjennom en utforskende og kritisk tilnærming til språk og tekst. Norskfaget skal gi elevene litterære opplevelser og mulighet til å uttrykke seg kreativt og skapende. Lesing av skjønnlitteratur og sakprosa skal gi elevene mulighet til å reflektere over sentrale verdier og moralske spørsmål og bidra til at de får respekt for menneskeverdet og naturen.

1.4. Tverrfaglige temaer

1.4.1. Folkehelse og livsmestring

I norskfaget handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å utvikle elevenes evne til å uttrykke seg skriftlig og muntlig. Dette gir grunnlag for å kunne gi uttrykk for egne følelser, tanker og erfaringer, noe som er viktig for å håndtere relasjoner og delta i et sosialt fellesskap. Lesing av skjønnlitteratur og sakprosa kan både bekrefte og utfordre elevenes selvbilde og dermed bidra til deres identitetsutvikling og livsmestring.

1.4.2. Demokrati og medborgerskap

I norskfaget handler det tverrfaglige temaet demokrati og medborgerskap om å utvikle elevenes muntlige og skriftlige retoriske ferdigheter, slik at de kan gi uttrykk for egne tanker og meninger og delta aktivt i samfunnsliv og demokratiske prosesser. Elevene øver opp evnen til kritisk tenkning gjennom kritisk arbeid med tekster og ytringer, og lærer seg å håndtere meningsbrytninger gjennom refleksjon, dialog og diskusjon. Lesing av skjønnlitteratur og sakprosa gir elevene innblikk i andre menneskers livssituasjon og utfordringer. Dette kan bidra til forståelse, toleranse og respekt for andre menneskers synspunkter og perspektiver, og legge grunnlag for konstruktiv samhandling.

1.5. Grunnleggende ferdigheter

1.5.1. Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i norsk er å kunne samhandle med andre gjennom å lytte, fortelle og samtale. Det innebærer å bruke retoriske ferdigheter og å uttrykke seg hensiktsmessig i ulike spontane og forberedte kommunikasjonssituasjoner, inkludert å kunne planlegge og fremføre ulike typer muntlige presentasjoner tilpasset mottakerne.

Utviklingen av muntlige ferdigheter i norskfaget går fra å vise trygghet i den tidlige samhandlingen i lek og faglige aktiviteter til å bruke det muntlige språket stadig mer presist og nyansert i ulike norskfaglige samtaler og presentasjoner.

Norskfaget har et særlig ansvar for utviklingen av muntlige ferdigheter.

1.5.2. Å kunne skrive

Å kunne skrive i norsk er å kunne uttrykke seg i skjønnlitterære og sakpregede sjangere og å kunne planlegge, utforme og bearbeide tekster. Det innebærer å utvikle personlige skriftlige uttrykksmåter og å beherske skrivestrategier, rettskriving og oppbygging av tekster i forskjellige sjangre. Å skrive er også en måte å utvikle og strukturere tanker på og en metode for å lære.

Utviklingen av å kunne skrive i norsk går fra den grunnleggende skriveopplæringen til å planlegge, utforme og bearbeide tekster som er tilpasset formål, medium og mottaker. Skrivning i norsk innebærer å uttrykke seg med en stadig større språklig sikkerhet på både hovedmål og sidemål.

Norskfaget har et særlig ansvar for ferdigheten å kunne skrive. Den første lese- og skriveopplæringen skal foregå på elevenes hovedmål.

1.5.3. Å kunne lese

Å kunne lese i norsk innebærer å lese på både papir og skjerm. Det innebærer å kunne lese skjønnlitterære tekster, å beherske lesestrategier tilpasset formålet med lesingen og å kunne vurdere tekster kritisk. Lesing i norsk innebærer å lese sammensatte tekster som kan inneholde skrift, bilder, tegninger, tall og andre uttrykksformer.

Utviklingen av å kunne lese i norsk går fra den grunnleggende avkodingen og forståelsen til å lese, tolke og reflektere over tekster av ulik lengde og i ulike sjangre.

Norskfaget har et særlig ansvar for ferdigheten å kunne lese. Den første lese- og skriveopplæringen skal foregå på elevenes hovedmål.

1.5.4. Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i norsk er å kunne finne, vurdere og bruke digitale kilder i arbeid med tekst. Det innebærer å bruke digitale verktøy kreativt til å skape sammensatte tekster og å utvikle kritisk og etisk bevissthet om det å framstille seg selv og andre digitalt.

Utviklingen av digitale ferdigheter i norsk går fra å lage enkle sammensatte tekster til å planlegge, utvikle og redigere sammensatte tekster med bevissthet om hvordan de forskjellige uttrykksformene virker sammen. Utviklingen innebærer også en stadig mer bevisst og kritisk holdning til bruk av digitale kilder.

2. Kompetansemål og vurdering

2.1. Kompetansemål og vurdering 2. trinn

2.1.1. Kompetansemål etter 2. trinn

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lytte til skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk og samtale om innholdet
- låne og lese bøker fra bibliotek
- bearbeide tekstopplevelser gjennom lek, tegning, skriving og andre kreative aktiviteter
- samtale om og beskrive hvordan ord vi bruker, kan påvirke andre
- leke med rim og rytme og lytte ut språklyder og stavelser i ord
- trekke bokstavlyder sammen til ord under lesing og skriving
- lese med sammenheng og forståelse på papir og digitalt
- lytte, ta ordet etter tur og gi respons til andre i samtaler
- beskrive og fortelle muntlig og skriftlig
- skrive tekster for hånd og med tastatur
- skrive setninger med store og små bokstaver, punktum, spørsmålstegn og utropstegn
- lage tekster som kombinerer skrift med bilder
- utforske og samtale om oppbygningen og betydningen til ord og uttrykk
- utforske eget talespråk og samtale om forskjeller og likheter mellom talespråk og skriftspråk

2.1.2. Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin gjennom underveisvurderingen.

Elevene viser kompetanse i norsk på 1. og 2. trinn når de utforsker og bruker språket i lek og samhandling og til å bearbeide tekstopplevelser. De viser kompetanse når de trekker bokstavlyder sammen til ord under lesing og skriving.

Læreren skal legge til rette for aktiv læring slik at elevene opplever motivasjon og mestring gjennom å være i bevegelse, leke, undre seg og bruke sansene sine. Læreren skal legge til rette for at elevene utvikler muntlig og skriftlig språk gjennom å være kreative og å prøve seg fram. Elevene skal få hjelp til å sette ord på hva de får til, og hva de synes er vanskelig. Læreren skal gi veiledning som motiverer og fremmer utviklingen av muntlige og skriftlige ferdigheter og la elevene medvirke i egen og andres læring.

2.2. Kompetansemål og vurdering 4. trinn

2.2.1. Kompetansemål etter 4. trinn

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lytte til og lese skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål, nynorsk og i oversettelse fra samisk og andre språk, og samtale om hva tekstene betyr for eleven
- velge bøker fra bibliotek ut fra egne interesser og leseferdigheter
- lese tekster med flyt og forståelse
- utforske og formidle tekster gjennom samtale, skriving og andre kreative uttrykk
- samtale om forskjellen mellom meninger og fakta i tekster
- holde muntlige presentasjoner med og uten digitale verktøy
- kombinere ulike uttrykksformer i sammensatte tekster
- beskrive, fortelle og argumentere muntlig og skriftlig
- skrive tekster på tastatur og med god og leselig håndskrift
- skrive ulike typer setninger med komma og andre skilletegn
- eksperimentere med og samtale om hvordan ord kan settes sammen til setninger
- bruke fagspråk om bøyning av verb, substantiv og adjektiv i samtaler om språk og tekst
- reflektere over hvordan språkbruken vår påvirker andre, og hvordan vi tilpasser og endrer språket i ulike situasjoner
- sammenligne ord og uttrykk i norsk og andre språk
- utforske og samtale om språklig variasjon og mangfold i nærmiljøet
- utforske og samtale om forskjeller og likheter mellom bokmål og nynorsk

2.2.2. Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse i norsk på 3. og 4. trinn når de leser med flyt og forståelse og bruker fagspråk i samtaler om språk og tekster. De viser kompetanse når de uttrykker seg i muntlige, skriftlige og sammensatte tekster.

Læreren skal legge til rette for aktiv læring slik at elevene opplever motivasjon og mestring gjennom å være i bevegelse, leke, undre seg og bruke sansene sine. Læreren skal legge til rette for at elevene lærer gjennom å prøve seg fram og bruke kreativitet og fantasi i arbeidet med å utvikle muntlige og skriftlige ferdigheter. Læreren skal legge til rette for at elevene utvikler kompetanse gjennom praktisk arbeid, samtaler og meningsutvekslinger. Elevene skal få hjelp til å sette ord på hva de får til, hva som kan forbedres, og hvordan de kan forbedre seg. Læreren skal gi veiledning som motiverer og fremmer utviklingen av muntlige og skriftlige ferdigheter og legge til rette for at elevene får medvirke i egen og andres læring.

2.3. Kompetansemål og vurdering 7. trinn

2.3.1. Kompetansemål etter 7. trinn

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk, svensk og dansk og i oversettelse fra samisk og andre språk, og samtale om form og innhold
- formidle skjønnlitterære tekster på kreative måter
- orientere seg i faglige kilder på bibliotek og digitalt, vurdere hvor pålitelige kildene er og vise til kilder i egne tekster
- skrive tekster med god og leselig håndskrift og med flyt på tastatur
- lytte til og videreutvikle innspill fra andre og begrunne egne standpunkt
- reflektere etisk over hvordan eleven framstiller seg selv og andre i digitale medier
- presentere faglige temaer muntlig med og uten digitale verktøy
- beskrive, fortelle, argumentere og reflektere muntlig og skriftlig
- skrive tekster med tydelig struktur og mestre sentrale regler for rettskriving, ordbøyning og tegnsetting

- gi tilbakemelding på medelevers tekster og bruke tilbakemeldinger i bearbeiding av egne tekster
- bruke kunnskap om ordklasser og setningsoppbygging i samtale om egne og andres tekster
- utforske samspillet mellom skrift, bilder og andre uttrykksformer og lage egne sammensatte tekster
- prøve ut skriving av tekster på sidemål
- sammenligne talespråk i nærmiljøet med andre talespråksvarianter i Norge
- utforske og reflektere over sammenhengen mellom språk og identitet
- gjenkjenne og uttale bokstavene som finnes i samisk alfabet

2.3.2. Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin i faget gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse i norsk på 5., 6. og 7. trinn når de leser kortere og lengre tekster i ulike sjangre og samtaler om form og innhold i tekstene. De viser kompetanse når de presenterer faglige emner, bruker kilder kritisk og argumenterer muntlig og skriftlig. Elevene viser kompetanse når de bruker fagspråk i beskrivelser av språklig variasjon og i samtale om egne og andres tekster i skriveprosesser.

Læreren skal legge til rette for at elevene opplever motivasjon og mestring gjennom å bruke kreativitet og fantasi, prøve seg fram og arbeide prosessorientert med å utvikle muntlige og skriftlige ferdigheter. Læreren skal legge til rette for at elevene utvikler kompetanse gjennom praktisk arbeid, samtaler og meningsutvekslinger, og at de får jobbe med faglige oppgaver både selvstendig og sammen med andre. Elevene skal få hjelp til å sette ord på hva de får til, hva som kan forbedres, og hvordan de kan forbedre seg. Læreren skal gi veiledning som motiverer og fremmer utviklingen av muntlige og skriftlige ferdigheter og legge til rette for at elevene får medvirke i egen og andres læring gjennom å reflektere og samtale og gjennom å gi og få tilbakemeldinger på tekster.

2.4. Kompetansemål og vurdering 10. trinn

2.4.1. Kompetansemål etter 10. trinn

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samisk og andre språk, og reflektere over innhold, sjangertrekk og språklige virkemidler
- sammenligne og tolke romaner og andre tekster ut fra historisk kontekst og elevens samtid
- utforske og diskutere hvordan tekster framstiller unges livssituasjon
- gjenkjenne og bruke språklige virkemidler og retoriske appellformer
- bruke kilder på en kritisk måte, markere sitater og vise til kilder i egne tekster
- utforske og vurdere hvordan digitale medier påvirker og endrer språk og kommunikasjon
- bruke fagspråk og argumentere saklig i diskusjoner, samtaler og muntlige presentasjoner om norskfaglige og tverrfaglige tema
- uttrykke opplevelser og tolkninger av tekster på kreative måter
- informere, fortelle, argumentere og reflektere muntlig og skriftlig
- skrive tekster med riktig tegnsetting og mestre rettskriving og ordbøying på hovedmål og sidemål
- bruke metaspråk om setningsstruktur, tekststruktur og sjanger i samtale om skriving og bearbeiding av egne og andres tekster
- eksperimentere med sjangre på kreative måter
- lage sammensatte tekster og begrunne valg av uttrykksformer
- forklare den historiske bakgrunnen for bokmål og nynorsk og diskutere statusen til de offisielle språkene i Norge i dag
- utforske og reflektere over språklig variasjon og mangfold i Norge

2.4.2. Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin i faget gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse i norsk på 8., 9. og 10. trinn når de leser kortere og lengre tekster i ulike sjangre, utforsker tekstenes kontekster og reflekterer over hvordan konteksten påvirker teksttolkingen. De viser kompetanse når de bruker fagspråk, argumenterer, reflekterer og eksperimenterer i muntlige og skriftlige sjangre. Elevene viser kompetanse når de bruker metaspråk i arbeid med å utforske og reflektere over språklig variasjon og i samtale om egne og andres tekster i skriveprosesser.

Læreren skal legge til rette for motivasjon og mestring ved å la elevene medvirke i egen og andres læring. Læreren skal sørge for samarbeid blant elevene og åpne for kreative prosesser der elevene kan få bruke fantasien og oppleve at det å prøve seg fram er en del av det å lære. Læreren skal ha jevnlig dialog med elevene om kompetansen og utviklingen de viser, og de skal sammen planlegge videre arbeid og progresjon i faget. Læreren skal gi veiledning som motiverer til refleksjon og bearbeiding av elevenes egne tekster og legge til rette for at elevene gir tilbakemeldinger på medelevers tekster. Læreren skal legge til rette for at elevene utvikler utholdenhet i lesing av lengre tekster og i utforskende arbeid med faglige problemstillinger.

I halvårsvurderingene på 8. og 9. trinn skal læreren gi én karakter i norsk muntlig og én karakter i norsk skriftlig. Halvårsvurderingen i norsk skriftlig skal gi informasjon om elevenes skrivekompetanse i både hovedmål og sidemål, i sidemål senest fra og med 9. trinn, jf. opplæringsloven § 2-5, sjette ledd. I halvårsvurderingen for 10. trinn skal læreren gi samme antall karakterer som i standpunktvurderingen.

2.4.3. Standpunktvurdering

Standpunktvurderingen skal uttrykke elevenes sluttkompetanse i faget. Læreren skal planlegge og legge til rette for varierte og faglig brede aktiviteter der elevene får vist kompetansen sin i kjente og ukjente situasjoner. På bakgrunn av kompetansen de har vist, skal læreren gjøre en samlet vurdering av elevenes sluttkompetanse. Karakteren i norsk muntlig skal gis på grunnlag av den kompetansen elevene har vist når de kommuniserer faglig innhold muntlig. Læreren skal sette standpunkt karakterer i norsk hovedmål skriftlig og norsk sidemål skriftlig ut fra en helhetsvurdering som er basert på et utvalg kortere og lengre tekster i ulike sjangre. Noen av tekstene skal være bearbeidet etter faglige tilbakemeldinger. I vurderingen av sidemålstekster skal læreren ta hensyn til at elevene har hatt lengre tid med formell opplæring i hovedmålet enn i sidemålet.

2.5. Kompetansemål og vurdering Vg2 – yrkesfaglige utdanningsprogram

2.5.1. Kompetansemål etter Vg2 – yrkesfaglige utdanningsprogram

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese nyere skjønnlitteratur på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samisk og andre språk, og gjøre rede for tema og språklige virkemidler
- reflektere over hvordan tekster framstiller møter mellom ulike kulturer
- reflektere over bruken av retoriske appellformer og språklige virkemidler i saktekster
- lytte til og vise åpenhet for andres argumentasjon og bruke retoriske appellformer i diskusjoner
- bruke ulike kilder på en kritisk og selvstendig måte og mestre regler for kildebruk
- kommunisere klart og forståelig muntlig og skriftlig i yrkesrelevante sjangre (YF)
- bruke relevant fagspråk til å presentere, gjøre rede for og dokumentere faglige emner og arbeidsprosesser fra eget yrkesfaglig område (YF)
- orientere seg i faglitteratur fra eget yrkesfaglig område for å finne, kombinere og vurdere relevant informasjon (YF)
- kombinere virkemidler og uttrykksformer kreativt i egen tekstskaping
- vurdere og bearbeide egne tekster ut fra tilbakemeldinger og faglige kriterier

- skrive tekster med god tekstbinding og mestre tegnsetting og rettskriving på hovedmål (YF)
- sammenligne særtrekk ved norsk med andre språk og vise hvordan språklige møter kan skape språkendringer
- gjøre rede for utbredelsen av de samiske språkene i Norge og de språklige rettighetene samer har som urfolk

2.5.2. Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin i faget gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse i norsk på Vg2 – yrkesfaglige utdanningsprogram når de uttrykker seg kreativt, og når de utforsker faglige emner med kritisk bruk av kilder og presenterer dette i muntlige og skriftlige tekster med god struktur og sammenheng. Elevene viser kompetanse når de bruker kunnskap om språket som system til å utforske og sammenligne språk, og når de reflekterer kritisk over egen og andres bruk av appellformer.

Læreren skal legge til rette for at elevene opplever motivasjon og mestring gjennom å medvirke i egen og andres læring. Læreren skal sørge for at elevene får arbeidet oppdagende og utforskende både selvstendig og sammen med andre. Læreren skal ha jevnlig dialog med elevene om kompetansen og utviklingen de viser, og de skal sammen planlegge videre arbeid og progresjon i faget. Læreren skal i samarbeid med programfaglærerne legge til rette for tverrfaglige vurderinger. Læreren skal gi veiledning som motiverer til refleksjon og bearbeiding av elevenes egne tekster, og elevene skal arbeide systematisk med egenvurdering og tilbakemeldinger på medelevers muntlige og skriftlige tekster.

I halvårsvurderingen skal lærer i samsvar med standpunktvurderingen gi én karakter i norsk.

2.5.3. Standpunktvurdering

Standpunktvurderingen skal uttrykke elevenes sluttkompetanse i faget. Læreren skal planlegge og legge til rette for varierte og faglig brede aktiviteter der elevene får vist kompetansen sin i kjente og ukjente situasjoner. På bakgrunn av kompetansen de har vist, skal læreren gjøre en samlet vurdering av elevenes sluttkompetanse. Elevene skal ha én standpunkt karakter i norsk der muntlig og skriftlig kompetanse tillegges like stor vekt. Karakteren skal settes på grunnlag av den kompetansen elevene har vist når de kommuniserer faglig innhold muntlig og i kortere og lengre elevtekster i ulike sjangre på hovedmål.

2.6. Kompetansemål og vurdering Vg1 – studieforberedende utdanningsprogram

2.6.1. Kompetansemål etter Vg1 – studieforberedende utdanningsprogram

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese nyere skjønnlitteratur på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samisk og andre språk, og gjøre rede for tema og språklige virkemidler
- reflektere over hvordan tekster framstiller møter mellom ulike kulturer
- reflektere over bruken av retoriske appellformer og språklige virkemidler i saktekster
- lytte til og vise åpenhet for andres argumentasjon og bruke retoriske appellformer i diskusjoner
- bruke ulike kilder på en kritisk og selvstendig måte og mestre regler for kildebruk
- greie ut om og drøfte norskfaglige eller tverrfaglige tema muntlig (SF)
- skrive fagartikler der eleven greier ut om og drøfter norskfaglige eller tverrfaglige tema (SF)
- bruke metaspråk til å beskrive sammenhengen mellom setninger i arbeid med tekster (SF)
- kombinere virkemidler og uttrykksformer kreativt i egen tekstskaping
- vurdere og bearbeide egne tekster ut fra tilbakemeldinger og faglige kriterier

- skrive tekster med god tekstbinding og mestre tegnsetting og rettskriving på hovedmål og sidemål (SF)
- sammenlikne særtrekk ved norsk med andre språk og vise hvordan språklige møter kan skape språkendringer
- gjøre rede for utbredelsen av de samiske språkene i Norge og de språklige rettighetene samer har som urfolk

2.6.2. Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin i faget gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse i norsk på Vg1 – studieforbereende utdanningsprogram når de uttrykker seg kreativt, og når de utforsker faglige emner med kritisk bruk av kilder og presenterer dette i muntlige og skriftlige tekster med god struktur og sammenheng. Elevene viser kompetanse når de bruker kunnskap om språket som system til å utforske og sammenligne språk, og når de reflekterer kritisk over egen og andres bruk av appellformer. Læreren skal legge til rette for at elevene opplever motivasjon og mestring gjennom å medvirke i egen og andres læring. Læreren skal sørge for at elevene får arbeidet oppdagende og utforskende både selvstendig og sammen med andre. Læreren skal ha jevnlig dialog med elevene om kompetansen og utviklingen de viser, og de skal sammen planlegge videre arbeid og progresjon i faget. Læreren skal gi veiledning som motiverer til refleksjon og bearbeiding av elevenes egne tekster, og elevene skal arbeide systematisk med egenvurdering og tilbakemeldinger på medelevers muntlige og skriftlige tekster. I halvårsvurderingen skal lærer gi én karakter i norsk muntlig og én i norsk skriftlig. Karakteren i norsk muntlig gis på grunnlag av den kompetansen elevene viser når de kommuniserer faglig innhold muntlig. Karakteren i norsk skriftlig skal gis på grunnlag av kortere og lengre elevtekster i ulike sjangre på hovedmål og sidemål. I vurderingen av sidemålstekster skal læreren ta hensyn til at elevene har hatt lengre tid med formell opplæring i hovedmålet enn i sidemålet.

2.7. Kompetansemål og vurdering Vg2 – studieforbereende utdanningsprogram

2.7.1. Kompetansemål etter Vg2 – studieforbereende utdanningsprogram

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese norrøne tekster i oversettelse og sammenligne dem med tekster fra nyere tid
- plassere tekster fra 1500 - 1850 kulturhistorisk og vurdere hvilken relevans tekstene har i dag
- utforske og diskutere hvordan skjønnlitteratur fra romantikken og nasjonalromantikken framstiller menneske, natur og samfunn og sammenligne med tekster fra nyere tid
- reflektere over saktekster og gjøre rede for den retoriske situasjonen de er blitt til i
- skrive fagartikler der eleven gjør rede for og drøfter tekster i kontekst
- skrive litterære tolkninger og sammenlikninger
- bruke kunnskap om grammatikk, tekst og sjanger til å utvikle egne tekster
- bruke fagkunnskap og retoriske ferdigheter i norskfaglige diskusjoner og presentasjoner
- bruke metaspråk til å beskrive særtrekk ved norsk sammenlignet med svensk, dansk og norrønt

2.7.2. Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin i faget gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse i norsk på Vg2 – studieforbereende utdanningsprogram når de tolker tekster i kontekst og sammenligner eldre tekster med nyere tekster i ulike medier og sjangre. Elevene viser kompetanse når de bruker kunnskap om språket som system til å utvikle egne tekster og til å sammenligne språk.

Læreren skal legge til rette for at elevene lager egne problemstillinger og arbeider kreativt for å finne svar på disse. Læreren skal legge til rette for at elevene utvikler utholdenhet i større arbeider, enten det gjelder lesing av lengre tekster eller utforskende arbeid med

faglige problemstillinger. Læreren skal ha jevnlig dialog med elevene om kompetansen og utviklingen de viser, og de skal sammen planlegge videre arbeid og progresjon i faget. Læreren skal gi veiledning som motiverer til refleksjon og bearbeiding av egne tekster, og elevene skal arbeide systematisk med vurdering av egne og andres muntlige og skriftlige tekster.

I halvårsvurderingen skal læreren gi én karakter i norsk muntlig og én i norsk skriftlig. Karakteren i norsk muntlig skal gis på grunnlag av den kompetansen elevene viser når de kommuniserer faglig innhold muntlig. Karakteren i norsk skriftlig skal gis på grunnlag av kortere og lengre elevtekster i ulike sjangre på hovedmål og sidemål. I vurderingen av sidemålstekster skal læreren ta hensyn til at elevene har hatt lengre tid med formell opplæring i hovedmålet enn i sidemålet.

2.8. Kompetansemål og vurdering Vg3 – studieforbereidende utdanningsprogram

2.8.1. Kompetansemål etter Vg3 – studieforbereidende utdanningsprogram

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- analysere og tolke romaner, drama, dikt og annen skjønnlitteratur på bokmål og nynorsk fra 1850 til i dag og reflektere over tekstene i lys av den kulturhistoriske konteksten og elevens egen samtid
- utforske og reflektere over hvordan skjønnlitteratur fra den realistiske og den modernistiske tradisjonen framstiller menneske, natur og samfunn
- presentere litterære tolkninger og reflektere over tekster i kontekst
- analysere uttrykksformer i sammensatte tekster i ulike medier og vurdere samspillet mellom dem
- bruke fagkunnskap og presist fagspråk i utforskende samtaler, diskusjoner og muntlige presentasjoner om norskfaglige emner
- skrive retoriske analyser og tolkninger av saktekster
- uttrykke seg presist og nyansert og mestre språklige formkrav på hovedmål og sidemål
- skrive fagartikler der eleven gjør rede for og drøfter språklige emner
- utforske og reflektere over språksituasjonen og språkpolitikken i Norge i dag og gjøre rede for den historiske bakgrunnen
- gjøre rede for endringer i talespråk i Norge i dag og drøfte sammenhenger mellom språk, kultur og identitet

2.8.2. Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin i faget gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse i norsk på Vg3 – studieforbereidende utdanningsprogram når de analyserer, tolker og sammenligner tekster, når de utforsker tekstenes kontekster og reflekterer over tekstene. Elevene viser kompetanse når de produserer kortere og lengre tekster i ulike sjangre med ulike formål og mottakere. De viser kompetanse når de uttrykker seg presist og nyansert muntlig og skriftlig og mestrer språklige formkrav på hovedmål og sidemål. De viser kompetanse når de bruker metaspråk i arbeid med å utforske og forklare dagens språksituasjon.

Læreren skal legge til rette for at elevene opplever motivasjon og mestring gjennom å utforske faglige problemstillinger, og at de arbeider kreativt for å finne svar på disse.

Læreren skal legge til rette for at elevene utvikler utholdenhet i større arbeider, enten det gjelder lesing av lengre tekster eller utforskende arbeid med faglige problemstillinger.

Læreren skal ha jevnlig dialog med elevene om kompetansen og utviklingen de viser, og de skal sammen planlegge videre arbeid og progresjon i faget. Læreren skal gi veiledning som motiverer til refleksjon og bearbeiding av egne tekster, og elevene skal arbeide systematisk med vurdering av egne og andres muntlige og skriftlige tekster.

I halvårsvurderingen skal læreren gi samme antall karakterer som i standpunktvurderingen.

2.8.3. Standpunktvrdering

Standpunktvrderingen skal uttrykke elevenes sluttkompetanse i faget. Læreren skal planlegge og legge til rette for varierte og faglig brede aktiviteter der elevene får vist kompetansen sin i kjente og ukjente situasjoner. På bakgrunn av kompetansen de viser, skal læreren gjøre en samlet vurdering av elevenes sluttkompetanse. Standpunktkarakteren i norsk muntlig skal settes på grunnlag av den kompetansen elevene har vist når de kommuniserer faglig innhold muntlig. Standpunktkarakterene i norsk hovedmål skriftlig og norsk sidemål skriftlig skal bygge på et utvalg av fagartikler og andre elevtekster i ulike sjangre. Tekstene kan være bearbeidet etter faglige tilbakemeldinger. I vurderingen av sidemålstekster skal læreren ta hensyn til at elevene har hatt lengre tid med formell opplæring i hovedmålet enn i sidemålet.

2.9. Kompetansemål og vurdering – påbygging til generell studiekompetanse – yrkesfaglige utdanningsprogram

2.9.1. Kompetansemål

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese norrøne tekster i oversettelse og sammenligne dem med tekster fra nyere tid
- plassere tekster fra 1500 - 1850 kulturhistorisk og vurdere hvilken relevans tekstene har i dag
- utforske og diskutere hvordan skjønnlitteratur fra romantikken og nasjonalromantikken framstiller menneske, natur og samfunn og sammenligne med tekster fra nyere tid
- reflektere over saktekster og gjøre rede for den retoriske situasjonen de er blitt til i
- skrive fagartikler der eleven gjør rede for og drøfter tekster i kontekst
- skrive litterære tolkninger og sammenligninger
- bruke kunnskap om grammatikk, tekst og sjanger til å utvikle egne tekster
- bruke fagkunnskap og retoriske ferdigheter i norskfaglige diskusjoner og presentasjoner
- bruke metaspråk til å beskrive særtrekk ved norsk sammenlignet med svensk, dansk og norrønt
- analysere og tolke romaner, drama, dikt og annen skjønnlitteratur fra 1850 til i dag og reflektere over tekstene i lys av den historiske konteksten og elevenes egen samtid
- utforske og reflektere over hvordan skjønnlitteratur fra den realistiske og den modernistiske tradisjonen framstiller menneske, natur og samfunn
- presentere litterære tolkninger og reflektere over tekster i kontekst
- analysere uttrykksformer i sammensatte tekster i ulike medier og vurdere samspillet mellom dem
- bruke fagkunnskap og presist fagspråk i utforskende samtaler, diskusjoner og muntlige presentasjoner om norskfaglige emner
- skrive retoriske analyser og tolkninger av saktekster
- uttrykke seg presist og nyansert og mestre språklige formkrav på hovedmål og sidemål
- skrive fagartikler der eleven gjør rede for og drøfter språklige emner
- utforske og reflektere over språksituasjonen og språkpolitikken i Norge i dag og gjøre rede for den historiske bakgrunnen
- gjøre rede for endringer i talespråk i Norge i dag og drøfte sammenhenger mellom språk, kultur og identitet

2.9.2. Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin i faget gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse i norsk på påbygging til generell studiekompetanse - yrkesfaglige utdanningsprogram når de analyserer, tolker og sammenligner tekster, når de utforsker tekstenes kontekster og reflekterer over tekstene. Elevene viser kompetanse når de produserer kortere og lengre tekster i ulike sjangre med ulike formål og mottakere. De viser kompetanse når de uttrykker seg presist og nyansert muntlig og skriftlig og mestrer

språklige formkrav på hovedmål og sidemål. De viser kompetanse når de bruker metaspråk i arbeid med å utforske og forklare dagens språksituasjon.

Læreren skal legge til rette for at elevene opplever motivasjon og mestring gjennom å utforske faglige problemstillinger, og at de arbeider kreativt for å finne svar på disse.

Læreren skal legge til rette for at elevene utvikler utholdenhet i større arbeider, enten det gjelder lesing av lengre tekster eller utforskende arbeid med faglige problemstillinger.

Læreren skal ha jevnlig dialog med elevene om kompetansen og utviklingen de viser, og de skal sammen planlegge videre arbeid og progresjon i faget. Læreren skal gi veiledning som motiverer til refleksjon og bearbeiding av egne tekster, og elevene skal arbeide systematisk med vurdering av egne og andres muntlige og skriftlige tekster.

I halvårsvurderingen skal læreren gi samme antall karakterer som i standpunktvurderingen.

2.9.3. Standpunktvurdering

Standpunktvurderingen skal uttrykke elevenes sluttkompetanse i faget. Læreren skal planlegge og legge til rette for varierte og faglig brede aktiviteter der elevene får vist kompetansen sin i kjente og ukjente situasjoner. På bakgrunn av kompetansen de viser, skal læreren gjøre en samlet vurdering av elevenes sluttkompetanse. Standpunkt karakteren i norsk muntlig skal settes på grunnlag av den kompetansen elevene har vist når de kommuniserer faglig innhold muntlig. Standpunkt karakterene i norsk hovedmål skriftlig og norsk sidemål skriftlig skal bygge på et utvalg av fagartikler og andre elevtekster i ulike sjangre. Tekstene kan være bearbeidet etter faglige tilbakemeldinger. I vurderingen av sidemålstekster skal læreren ta hensyn til at elevene har hatt lengre tid med formell opplæring i hovedmålet enn i sidemålet.

3. Vurderingsordning

I oppdragsbrev 32–18 fastslår Kunnskapsdepartementet at sluttvurderingen i faget ikke skal endres. Læreplangruppen får kun komme med forslag som gjelder antall karakterer i underveisvurderingen. Læreplangruppen anbefaler at antallet karakterer i underveisvurderingen i norskfaget på 8. og 9. trinn på ungdomstrinnet og på Vg1 og Vg2 reduseres til to: én karakter i norsk muntlig og én i norsk skriftlig. I halvårsvurderingen på 10. trinn og på Vg3 studieforbereidende utdanningsprogram og på påbygging til generell studiekompetanse - yrkesfaglige utdanningsprogram skal læreren gi samme antall karakterer som i standpunktvurderingen.

Standpunktvurderingen og antall karakterer blir som i gjeldende læreplan for både ungdomstrinnet og for videregående opplæring. Dette innebærer at elevene etter 10.trinn skal ha tre standpunkt karakterer, én i norsk hovedmål skriftlig, én i norsk sidemål skriftlig og én i norsk muntlig. Etter Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram skal elevene ha én standpunkt karakter. Etter Vg3 studieforbereidende utdanningsprogram og Vg3 påbygging til generell studiekompetanse skal elevene ha tre karakterer, én i norsk hovedmål skriftlig, én i norsk sidemål skriftlig og én i norsk muntlig.

Eksamensordningene i faget skal sendes på høring og ferdigstilles senere.

1. Uttrykker læreplanen tydelig det viktigste alle elevene skal lære?

Delvis enig

Norsk Lektorlags høringsuttalelse til læreplan i norsk

Uttalelsen bygger på bidrag fra Norsk Lektorlags fagutvalg for norsk.

Det er fortsatt en del uklare verb, men det har blitt bedre enn i tidligere utkast. Eksempel på uklare verb er «utforske» og «reflektere». Å utforske er et honnørord som er så uklart at det kan bety alt fra å «snuse på» til å skrive en dyptpløyende artikkel. Hva vil det si å «utforske språkhistorien»? Ingen elev har forutsetning for å gjøre noen selvstendig forskningsinnsats på området. De kan derimot lære om dette, sette seg inn i eller gjøre rede for språkhistorien. Da vil det også være mulig å vurdere kompetansemålet. Man kan ikke vurdere resultatet av noe ingen vet hva betyr- altså «utforske». «Reflektere over» er også

et slikt uklart verb. Analysere, drøfte eller gjøre greie for er mer presise instruksjoner, på forskjellig nivå. «Reflektere over og gjøre rede for» er også klarere enn bare «reflektere over».

? 2. Gir læreplanen tilstrekkelig handlingsrom for skolen og lærerne?

Helt enig

Planen er såpass vag og sier lite om omfang, mengde. Sånn sett er handlingsrommet stort, men faren er at det vil bli store forskjeller mellom skoler og kanskje klasser i hvor mye de egentlig har gjort. Å angi noe om omfang av tekster som skal leses osv. vil riktignok begrense handlingsrommet, men vil hindre for store forskjeller.

? 3. Gir læreplanen rom for en aktiv og medvirkende elev slik eleven er beskrevet i overordnet del?

Delvis uenig

Elevene er de samme selv om læreplanen blir ny. Men færre mål kan gi muligheter.

? 4. Er verdigrunnlaget i overordnet del tydelig reflektert i læreplanen?

Delvis enig

Ingen kommentar fra instansen

? 5. Er det en god sammenheng mellom de ulike delene i læreplanen i dette faget?

Delvis enig

Progresjonen kunne vært tydeligere.

? 6. Har læreplanen et realistisk omfang sett opp mot timetallet i faget?

Hverken eller

Om en tar utgangspunkt i kompetansemåla, mener vi læreplanen har et realistisk omfang sett opp mot timetallet i faget. Men lærere og lektorer skal også forholde seg til vurderingsteksten. Da blir omfanget altfor stort. Mer om dette under pkt. 14.

? 7. Legger læreplanen til rette for dybdelæring?

Hverken eller

Se kommentar under pkt.6.

? 8. Er språket i læreplanen klart og tydelig?

Hverken eller

Visse uklare verb som reflektere og utforske er svært upresise. Disse er brukt en del, og måla der de er brukt blir dermed uklare.

Vi ønsker også at språkføringa i planen skal være mer folkelig, f.eks. med a-endinger som vurderinga og utviklinga.

? 9. Er samisk innhold godt ivaretatt i læreplanen?

Helt enig

Ingen kommentar fra instansen

? 10. Er de tverrfaglige temaene integrert i læreplanen på en måte som er relevant for faget?

Helt enig

Ingen kommentar fra instansen

? 11. Legger læreplanen godt til rette for å ivareta de yngste barnas læring og utvikling?

Hverken eller

Ingen kommentar fra instansen

? 12. Legger læreplanen godt til rette for tilpasset opplæring?

Delvis uenig

Læreplanen differensierer ikke, det må læreren gjøre. Slik dette utkastet er, kan læreren velge minimumsløsninger hele veien, og slik sett få svake elever gjennom løpet. Men det vil være tvilsom praksis sett fra en konkurransesituasjon, der elevene konkurrerer om studieplasser seinere.

? 13. Legger læreplanen til rette for god progresjon i faget?

Delvis enig

Ingen kommentar fra instansen

? 14. Vil tekstene om underveis- og standpunktvurdering fungere som en god støtte i vurderingsarbeidet?

Helt uenig

Avsnitta om vurdering er helt nye i forhold til tidligere utkast, og har blitt svært omfattende, rigide og detaljstyrende. **Mye av det som står, griper inn i lærerens metodefrihet og instruerer en viss form for pedagogikk og metode som slett ikke vil være god for alle elever. Dette er en svært alvorlig overstyring av lærerens profesjonelle vurderinger.**

Underveisvurdering:

Studieforberedende retning

Vg1:

Eksempel på metodetvang er at elevene skal vurdere og gi tilbakemelding på medelevers tekster. Dette er en idé fra såkalt prosessorientert skrive som flere av oss har prøvd. Elevrespons på andres tekster fungerer ikke. Svært få elever i en klasse har forutsetninger for dette. Derfor bør det strykes.

Hva som ligger i at elevene skal medvirke i andres læring, kan en også lure på. At læreren skal legge til rette for motivasjon og mestring, er en selvfølge og trenger ikke nevnes her. Det ligger i lærerens profesjon. At læreren har dialog med eleven er også selvsagt, og forskrift til opplæringslova sikrer også elevsamtaler. Om avsnittet innebærer at læreren skal planlegge «videre arbeid og progresjon i faget» individuelt med hver elev, er dette helt uoverkommelig og vil stoppe seg selv.

På vg1 vil vi derfor stryke hele det midterste avsnittet under «underveisvurdering» og la stå igjen: «Læreren skal gi veiledning som motiverer til refleksjon og bearbeiding av elevenes egne tekster».

Vurdering av sidemål- hva skal det innebære å «ta hensyn»?

Vurdering av sidemålet er foreslått å bli mildere enn i hovedmålet: «I vurderingen av sidemålstekster skal læreren ta hensyn til at elevene har hatt lengre tid med formell opplæring i hovedmålet enn i sidemålet.» Det er **ikke dekning for dette**

ikompetansemåla, som har samme formuleringer for både hovedmål og sidemål. Hvis vi først skal ha undervisning og vurdering i sidemål, må vi vurdere etter kompetansemåla. Det vil være helt håpløst å vite hvor man skal legge lista når man vurderer, hvis man skal «ta hensyn» slik forslaget lyder. Undervisninga i sidemål vil også lett bli lagt på et lavere ambisjonsnivå.

Karakteren i muntlig skal gis på grunnlag av det elevene viser «når de kommuniserer faglig innhold muntlig». Ikke unaturlig, men det er problematisk å aldri kunne ha f.eks. en såkalt skriftlig-muntlig prøve, som på en effektiv måte tester alle elevene på en gang. Noen elever er det svært vanskelig å få til å si noe særlig, og det bør være rom for dem også. Det vil være svært tidkrevende å bare basere seg på muntlige prestasjoner, og tid man håper å spare ved færre kompetansemål, spises opp av muntlige vurderinger. Læringseffekten for tilhørere til andre elevs presentasjoner er ofte svært begrenset. Vi mener formuleringa heller bør være at karakteren i muntlig «**hovedsakelig**» settes på grunnlag av muntlige prestasjoner.

Det siste avsnittet blir da slik: «I halvårsvurderinga skal læreren gi én karakter i norsk muntlig og én i norsk skriftlig. Karakteren i norsk muntlig skal gis **hovedsakelig** på grunnlag av den kompetansen elevene viser når de kommuniserer faglig innhold muntlig. Karakteren i norsk skriftlig skal gis på grunnlag av kortere og lengre elevtekster i ulike sjangre på hovedmål og sidemål.»

Det første avsnittet kan vi la stå uendret.

Vg2 og vg3:

Tilsvarende endringer som beskrevet ovenfor under vg 1.

Standpunktvurdering:

Tekstene elevene leverer underveis i skoleåret kan være bearbeidet, og det er **allerede klart uttrykt** i det som vi vil la stå igjen under «underveisvurdering» (se vg1 ovenfor). Under «standpunktvurdering» står det i utkastet at standpunktkarakteren skal bygge på «et utvalg» tekster. Dette kan tolkes som om elevene skal kunne samle opp tekster til slutten av skoleåret og levere for eksempel i mai. Da blir læreren sittende med for eksempel 12x30=360 tekster i sidemål og hovedmål som skal vurderes, samtidig med innsjutt for skoleåret og kanskje sensorarbeid. Dette er ikke mulig.

I tillegg har man ingen kontroll med hvem som til slutt har lagt sin hånd på tekstene, det kan være andre enn elevene sjøl. Dette åpner for mulighet for både forskjellsbehandling og juks.

Vi vil derfor ta ut «et utvalg» og setninga «Tekstene kan være bearbeidet etter faglige tilbakemeldinger.» Isteden bør det stå slik: **«Standpunktkarakterene i norsk hovedmål skriftlig og norsk sidemål skriftlig skal bygge på fagartikler og andre elevtekster i ulike sjangre.»**

Sidemål bør vurderes på linje med hovedmål, jf. argumentasjon tidligere under vg1.

Setninga om å vurdere sidemål og hovedmål forskjellig må altså bort.

Så vil vi legge inn «hovedsakelig» i grunnlaget for muntligkarakteren, jf. argumentasjon tidligere under vg1.

Hele avsnittet om standpunktvurdering blir da slik:

«Standpunktvurderinga skal uttrykke elevenes sluttkompetanse i faget. Læreren skal planlegge og legge til rette for varierte og faglig brede aktiviteter der elevene får vist kompetansen sin i kjente og ukjente situasjoner. På bakgrunn av kompetansen de viser, skal læreren gjøre en samlet vurdering av elevenes sluttkompetanse. Standpunktkarakteren i norsk muntlig skal **hovedsakelig** settes på grunnlag av den kompetansen elevene har vist når de kommuniserer faglig innhold muntlig. Standpunktkarakterene i norsk hovedmål skriftlig og norsk sidemål skriftlig skal bygge på fagartikler og andre elevtekster i ulike sjangre.»

Påbygg:

De samme innvendinger og forslag til endringer som nevnt ovenfor vil gjelde her.

Vg2 yrkesfag:

For vurdering gjelder de samme innvendingene som for de andre kursa, men her er beskrivelsen av standpunktkarakteren mer nøktern og åpner ikke spesielt for å levere samlet på slutten av året. Derimot står det under underveisvurdering at norsklæreren skal «i samarbeid med programfaglærerne legge til rette for tverrfaglige vurderinger». Intensjonen er god, men for en norsklærer med mange yrkesfaglige klasser kan det bli mye. Det vil hjelpe at norsken nå skal samles i 4 t på vg2.

? 15. Er læreplanen tilstrekkelig framtidsrettet?

Hverken eller

Ingen kommentar fra instansen

? 16. Legger læreplanen til rette for at elevene utvikler faglig kompetanse som forbereder dem på videre utdanning og/eller samfunns- og arbeidsliv?

Helt enig

Yrkesfag er mer yrkesrettet ved spesifikke yrkesrelaterte mål og studieforberedende er mer studieforberedende gjennom skriftligsjangrene på vg2 og vg3. Også ved at å lese lengre tekster og utholdende arbeid er nevnt i teksten om underveisvurdering, men dette bør plasseres i kompetansemålene (og ikke under vurdering), å presiseres bedre. Se pkt 24.

? 17. Fagene i grunnskolen har kompetansemål etter ulike trinn. Har du synspunkt på dette?

Ingen kommentar fra instansen

? 18. Tekstene fagets relevans og verdier og prinsipper skal skrives sammen til én tekst i de endelige læreplanene. Hvilket innhold i de to tekstene mener du det er viktig å ta med videre i en sammenskrevet tekst?

Ingen kommentar fra instansen

? 19. I læreplanene er det kompetansemål etter 2. trinn i noen fag, og etter 4. trinn i andre fag. Er det på lengre sikt en god løsning også å lage kompetansemål etter 1. trinn, for å få til en god begynneropplæring og bedre overgang mellom barnehage og skole?

Ja, det er viktig at alle har en felles grunnkompetanse. Vi mener kompetansemål er nødvendig også på 1. trinn, for at lærerne lettere skal kunne planlegge og vurdere progresjonen i begynneropplæringen.

? 20. For å legge bedre til rette for dybdelæring, foreslår vi å redusere antall karakterer i underveisevalueringen. Har du synspunkter på dette?

Det støtter vi fullt ut, og viser til gode erfaringer med og positiv evaluering av de forsøka som har vært.

? 21. Legger læreplanen godt til rette for at alle elever skal kunne lese, skrive og ha gode muntlige ferdigheter etter grunnskolen?

Helt enig

Ingen kommentar fra instansen

? 22. Legger høringsutkastet opp til en tydeligere studieretning på Vg2 og Vg3 på de studieforberedende utdanningsprogrammene?

Helt enig

Se kommentar under pkt 16 og 24.

? 23. Legger høringsutkastet opp til en god og relevant yrkesretting på yrkesfaglig utdanningsprogram (Vg2)?

Helt enig

Se kommentar under pkt 16.

? 24. Har du andre kommentarer eller forslag til endringer i læreplanene?

Vi har holdt oss til videregående skole, som vi har mest erfaring fra.

Generelt om språket i utkast til læreplan for norskfaget:

Læreplanen preges av konservative former der det er valgmulighet. Vi ønsker at det skal brukes mer folkelige former, f.eks. vurderinga og utviklinga.

Under innledninga, Å kunne lese:

Bibliotek står nevnt i læreplanmåla tom 7. trinn, men bør også med videre. Vi foreslår at det kan stå generelt: «Gjøre seg kjent med biblioteket som ressurs til å kunne lese, søke kilder og øve seg i kildekritikk.

Om læreplanmåla:

Generelt har de blitt færre, og det er bra. Men mye er for vagt. Fortsatt finner vi verba reflektere og utforske, som har et meget uklart innhold. Utforske kan bety alt fra å snuse på til å lage en grundig avhandling om noe.

Mer om enkelte mål:

Vg1:

Mål 1: «Språklige virkemidler» er for snevert, det bør stå «ulike virkemidler». Da dekker man synsvinkel, komposisjon osv. også. Det har man antakelig ment med det som står, men det ser ikke sånn ut.

Mål 3: Bør ha med «Gjøre greie for» også, slik at målet kan vurderes lettere: «Gjøre greie for og reflektere over ---»

Mål 8: Bør ha med syntaks også. Syntaksen i norsk er i ferd med å bli usikker pga. påvirkning fra div. etnolekter. Det er viktig å ha et fagspråk for å forklare om dette. Altså: «Bruke metaspråk til å beskrive syntaks og sammenhengen mellom setninger—»

Mål 9: Kombinere virkemidler og uttrykksformer kreativt i egen tekstskaping. – Vi er godt fornøyd med dette målet, som gjør at elevene blir oppfordret til å være kreative generelt når de skriver, uansett sjanger.

Det er i utkastet uklart hvilke sjangre man skal arbeide med skriftlig. Vi foreslår et nytt punkt for å klargjøre dette, i tillegg til det som står om fagartikler før:

Nytt mål: «Elevene skal skrive i ulike sjangrer som for eksempel leserinnlegg, drøftende tekst, argumenterende tekst og litterære tolkninger.»

Vg2:

Vi er fornøyd med hvordan måla balanserer litteratur/kulturhistorie i forhold til tekster og synes at mål 1 og 2 er passe spesifikke.

Mål 3 vil vi fjerne, fordi det ligger i mål 2 allerede. Det virker også som målet tar utgangspunkt i det overordnede temaet «bærekraftig utvikling», og det er ikke blant de temaene som norskfaget har spesielt ansvar for ifølge innledningen til planen.

Mål 4 vil vi omformulere slik: «Reflektere over saktekster og gjøre rede for den retoriske situasjonen de er blitt til i og bruken av appellformer.» Dette for å få en klarere progresjon fra vg1.

Mål 5 vil vi omformulere og legge inn i mål 6.

Mål 6 vil vi endre for å klargjøre sjangre: «Skrive litterære tolkninger og sammenlikninger, fagartikler der elever gjør rede for og drøfter tekster, essay.»

Personlig essay er en sjanger som gir eleven mulighet til både å være kreativ og reflektere, og bør derfor nevnes eksplisitt.

Mål 7: Begrepet «grammatikk» er brukt. Det er eneste gang i løpet av hele læreplanen. Dette er jo det samlede begrepet for mange andre elementer som er nevnt andre steder, og det er viktig at begrepet brukes. Grammatiske fagtermer er sentrale i forbindelse med retorikk, bruk av ordlister, språklige endringer osv. Grammatikkunnskapene er i fritt fall. Så dette punktet må for all del bli stående!

Mål 10: Å sammenlikne norsk med norrønt virker meningsløst, ettersom elevene ikke skal kunne eller forstå norrønt. Så norrønt bør strykes her.

Vg3:

Mål 1: Vi oppfatter at dette er ment å være mer krevende enn tilsvarende mål i vg2, altså en progresjon. Vi støtter formuleringa «fra 1850 til i dag» istedenfor å gå inn på periodebegrep, og mener «den kulturhistoriske konteksten» vil sikre en litteraturhistorisk forankring av tekstene. Når det gjelder omfang, står det ingenting. Vi tolker «romaner» i flertall som et bevisst uttrykk for at det faktisk er ment flere romaner. Da kan det gjerne stå «**flere romaner**», så kan ingen overse det. I underveisvurderinga er det snakk om både større arbeider og lengre tekster. Det er viktig at dette er uttrykt, men vi hadde gjerne sett at dette var presisert i måla, slik det faktisk er i nåværende plan med fordypningsemnet.

Mål 2: Vi mener målet bør strykes. Skillet mellom modernistisk og realistisk tradisjon forvirrer mer enn det klargjør. Mange forfattere og også mange enkelttekster kan som kjent vanskelig kategoriseres som det ene eller det andre. Når det gjelder menneske og natur, gjentar vi at «bærekraftig utvikling» ikke ligger til norskfaget.

Mål 4: «sammensatte tekster» bør erstattes med det mer faglige uttrykket «multimodale tekster».

I tillegg til de sjangrene som er nevnt under forskjellige mål, bør **essay** tas med, se begrunnelse under [vg2](#).

Vi savner et kompetansemål som imøtekommer krav for å bli reelt studieforberedt, slik NIFU oppsummerer det, et kompetansemål som kan føre til at elevene utvikler utholdenhet til å lese og skrive lengre, argumenterende tekster. I teksten om underveisvurdering står det at «*Elevene viser kompetanse når de produserer kortere og lengre tekster i ulike sjangre med ulike formål og mottakere*», uten at det er formulert et tydelig kompetansemål som innebærer å skrive lengre tekster. Tendensen i medier som elevene møter, er det flyktige og fragmentariske. Vi kan merke at dette presser på i skolen, også som pedagogiske virkemidler, med økte forventninger til variasjon og lavere forventninger til elevene om konsentrasjon. I videre studier vil utholdenhet være et vesentlig premiss for å kunne lykkes.

Påbygg: Jf. om studieforberedende retning.

Vg2 yrkesfag:

Som vi har kommentert før, virker det fornuftig å yrkesrette en del av faget. For vurdering gjelder noen av de samme innvendingene som for de andre kursa, se under pkt. 14 i høringsdokumentet.

Om skriftlig eksamen:

Det er ikke tema for denne høringa, men vi vil uttrykke at dagens eksamensform fungerer godt. Elevene må anvende det de har lært i nye situasjoner, i forhold til ukjente tekster og oppgaveformuleringer. Målet med dybdelæring er sånn sett allerede innfridd.

Det bør ikke bli mer bruk av hjelpemidler enn det allerede er.

Eksamen i dag er delt i et kortsvar og et langsva. Dette kan man godt beholde, og gjerne la elevene skrive kortsvar uten hjelpemidler. Det vil gi en motivasjon for å tilegne seg kunnskap underveis i opplæringa på en annen måte enn når «alt» fins i hjelpemidlene, som mange elever tenker.

Til innvendinga noen har om at eksamen setter elevene under press, kan sies de har godt av å øve seg på dette for seinere situasjoner i utdanning og arbeidsliv. Å levere innafor korte tidsrammer vil de fleste måtte gjøre også etter videregående. Andre alternativer enn at elevene gjør oppgavene under kontrollerte former på skolen, vil lett åpne for at sosiale forskjeller slår inn i form av ulik tilgang på hjelp og ressurser. Sensuren av ulike former for «hjemmeoppgaver», «mapper» osv. vil bli langt mer usikker enn dagens ordning.

For eksamen på yrkesfag mener vi det vil sikre kvaliteten å ha sentralt gitt eksamen, med noen oppgaver som er yrkesrettet, men så generelle at de kan brukes av alle.

Samlet sett, siste utkast til norskplan for videregående skole:

Det er færre mål, og planen er mindre omfattende. Planen er fortsatt ikke tydelig nok når det gjelder omfang og har fremdeles uklare instruksjoner som «reflektere» og «utforske».

Yrkesfag er mer yrkesrettet. Vg2 og vg3 studieforbereidende er mer rettet mot videre studier enn gjeldende læreplan, med konsentrasjon om analytisk og faglig skriving og arbeid med å lage problemstillinger, ønske om å øve opp utholdenhet og lese lengre tekster. Det er bra, men en del er uklart, se forrige avsnitt.

Teksten om underveisvurdering er svært omfattende og foreskriver spesielle metoder istedenfor å gi læreren pedagogisk frihet.

- **Formuleringene om vurdering, og spesielt den foreslåtte formuleringa om planlegging med elevene, kan komme til å ta så mye tid for faglærer at handlingsrommet som er vunnet med færre kompetansemål, spises opp. Dermed blir det ikke rom for mer fordypning likevel, og da vil fornyelsen være mislykket.**